

Prima pagină > Legislație și jurisprudență > Legislația națională

Legislația națională

Belgia

Această secțiune vă oferă o prezentare generală a diferitelor izvoare de drept din Belgia.

1. Care sunt instrumentele juridice sau „izvoarele de drept” care stabilesc normele de drept?

Dreptul este un ansamblu de norme juridice obligatorii, scrise sau nescrise, care reglementează relațiile sociale dintre cetățeni și dintre cetățeni și autorități și care organizează, de asemenea, administrația publică.

Se face o distincție între **izvoarele formale** și **izvoarele materiale**. Spre deosebire de izvoarele formale, cele materiale nu conțin, de fapt, norme de drept. Este vorba, în special, despre buna credință, echitatea și comportamentul rezonabil.

Există cinci categorii de izvoare formale. Trei dintre acestea au caracter obligatoriu: **legislația, dreptul cutumiar și principiile generale ale dreptului**. Celelalte două categorii nu sunt obligatorii, ci doar „persuasive”: **jurisprudența și doctrina**.

Legislația este examinată, în detaliu, în cadrul secțiunilor 3 și 5 de mai jos. Prin definiție, legislația reprezintă normele scrise adoptate de către o autoritate. Dreptul cutumiar este, prin definiție, legea nescrisă care reglementează tradițiile și obiceiurile populației, în general, și ale categoriilor profesionale, în special. Principiile generale ale dreptului exprimă valorile superioare pe care o anumită societate dorește să le respecte, cum ar fi principiul egalității tuturor cetățenilor, proporționalitatea normelor și a măsurilor adoptate și principiul potrivit căruia autoritățile trebuie să acționeze în conformitate cu dispozițiile legii. Multe dintre aceste principii sunt încorporate în ceea ce este cunoscut ca maxime de drept, cum ar fi „*non bis in idem*” în dreptul penal sau principiul „*lex posterior derogat legi priori*”.

Jurisprudența și doctrina reprezintă izvoare de drept persuasive. Jurisprudența constă în totalitatea hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești. O hotărâre este executorie numai pentru părțile cauzei. În Belgia, nu există sistemul precedentului judiciar. Singurele hotărâri judecătorești care sunt executorii în mod universal sunt cele pronunțate de Curtea Constituțională. Celelalte instanțe superioare sunt Consiliul de Stat (instanța administrativă cu cel mai înalt grad de jurisdicție) și Curtea de Casație (instanța de drept comun cu cel mai înalt grad de jurisdicție).

Un alt izvor important îl constituie **dreptul internațional**, reprezentat în principal de Tratatul privind Uniunea Europeană, regulamentele și directivele Uniunii și Convenția europeană a drepturilor omului. În plus, există numeroase convenții stabilite în cadrul funcționării instituțiilor internaționale, cum ar fi Organizația Națiunilor Unite sau Consiliul Europei (convenții multilaterale) sau între Belgia și un alt stat (convenții bilaterale). Acest izvor de drept a devenit din ce în ce mai important în ultimele decenii și continuă să crească în importanță. Numeroase dispoziții din cadrul unor astfel de instrumente influențează în mod direct viața de zi cu zi.

Site-urile internet Legislația Belgiei (în limba franceză) sau **Belgische Wetgeving** (în limba neerlandeză) oferă acces la o bază de date cuprinzând **legislația belgiană consolidată**. Puteți efectua o căutare cu ajutorul motorului de căutare și de indexare pentru toate textele normative aflate în vigoare și publicate în Monitorul Oficial al Belgiei **începând cu anul 1830**. Cu toate acestea, textele normative administrative și fiscale publicate **înainte de 1994** nu au fost încă introduse în întregime.

2. Care este statutul juridic al principiilor generale ale dreptului, al cutumei și al jurisprudenței?

A se vedea [întrebarea 1](#).

3. Care este ierarhia diferitelor instrumente juridice?

Persoanele care au reședința în Belgia sunt supuse mai multor tipuri de norme de drept: normele adoptate de autoritățile federale belgiene, dar și cele adoptate de entități de un nivel inferior, cum ar fi provinciile și comunele (1). De asemenea, Belgia este membră a diferite organizații internaționale și supranaționale precum Organizația Națiunilor Unite, Uniunea Europeană, Consiliul Europei și NATO. Normele adoptate de organizațiile respective se aplică, de asemenea, autorităților și populației belgiene.

Nu toate autoritățile legislative au domenii de competență delimitate în mod strict și nu toate categoriile de legi au același statut, astfel încât pot apărea conflicte de legi. În consecință, există o ierarhie a normelor, principiul fiind că normele de rang inferior nu pot niciodată să contravină normelor de un rang superior.

În ceea ce privește dreptul belgian intern, **Constituția** reprezintă norma cu cel mai înalt rang. Aceasta reglementează separarea puterilor în stat și modul de exercitare a acestora. De asemenea, Constituția stabilește valorile fundamentale ale societății și drepturile fundamentale ale cetățenilor. Într-o decizie pronunțată la 27 mai 1971, Curtea de Casație a decis că toate normele de drept internaționale și supranaționale au un rang ierarhic superior față de orice norme de drept interne, inclusiv față de Constituție. Prin urmare, în cazul în care un regulament al Uniunii Europene ar veni în conflict cu Constituția, regulamentul Uniunii ar avea prioritate.

După Constituție, există:

legi speciale (legi adoptate cu majoritate specială care stabilesc repartizarea competențelor și regulile fundamentale de funcționare a instituțiilor publice), urmate de

legi, decrete și ordonanțe, apoi de

ordinele regale și hotărârile guvernului, care pun în aplicare legile sau decretele și, în sfârșit, ordinele ministeriale.

4. Care sunt modalitățile de intrare în vigoare pe teritoriul național a normelor conținute în instrumentele supranaționale?

Regulamentele Uniunii Europene sunt direct aplicabile, iar corpul legislativ belgian nu este implicat în mod direct în punerea în aplicare a acestora. Cu toate acestea, este necesară adoptarea de legi interne pentru a aproba și ratifica tratatele internaționale. În anumite domenii, toate organele legislative belgiene trebuie să aprobe și să ratifice tratatele, ceea ce poate implica proceduri îndelungate și împovărătoare. Entitățile legislative interne sunt implicate, de asemenea, în procesul de punere în aplicare a directivelor Uniunii Europene, întrucât acestea necesită întotdeauna transpunere în ordinea juridică internă.

5. Care sunt diferitele autorități competente să adopte norme de drept?

Trei puteri constituționale separate alcătuiesc statul federal Belgia: puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească. Puterea legislativă elaborează legi, puterea executivă pune în aplicare legile, iar puterea judecătorească soluționează litigiile care rezultă din aplicarea legilor.

Puterea legislativă federală

Inițiativa de a adopta legi federale poate reveni unuia sau mai multor membri ai Camerei Reprezentanților, unuia sau mai multor membri ai Senatului sau regelui (în practică, aceasta înseamnă miniștrii sau secretarii de stat ai acestuia). Aceste trei entități reprezintă cele trei componente ale autorității legislative din Belgia.

Legile se bazează fie pe o propunere legislativă din partea unui membru al Senatului sau al Camerei, fie pe un proiect de lege inițiat de rege (miniștrii competenți sunt delegați de către rege să inițieze proiecte de lege). Proiectele și propunerile au aceeași valoare.

Instrumentele de punere în aplicare a legislației federale sunt elaborate de autoritatea executivă, condusă de către rege. Atribuțiile pot fi delegate unui ministru. De aici rezultă distincția între ordinele regale și ordinele ministeriale.

Comunități, regiuni, provincii și comune

Belgia este un **stat federal** alcătuit din comunități și regiuni. Acestea stau, la rândul lor, la baza sistemului juridic, în limitele competențelor care le sunt acordate prin Constituție și prin anumite legi speciale.

Astfel, comunitățile sunt competente îndeosebi în domeniul culturii și al învățământului; regiunile sunt competente în ceea ce privește politica economică și protecția mediului. Pentru a-și exercita competențele, fiecare comunitate și fiecare regiune dispune de un parlament. Prin urmare, **comunitățile și regiunile pot elabora legi**, denumite **decrete** (ordonanțe în regiunea capitalei Bruxelles). Guvernele acestora, alături de membrii parlamentelor, fac parte din puterea legislativă la nivelul Uniunii Europene, la nivel regional sau comunitar (inițiativă legislativă). De asemenea, guvernele trebuie să vegheze la executarea decretelor sau a ordonanțelor adoptate.

Teritoriul Belgiei este, de asemenea, subdivizat în **provincii și comune**. La nivelul acestora, consiliile emit **regulamente și ordonanțe** în domeniile care țin de competența lor, cum ar fi siguranța publică, colectarea deșeurilor, cultura, învățământul la nivelul provinciilor și al comunelor. Delegația permanentă a provinciei și colegiul primarului și al consilierilor municipali al unei comune pun în aplicare regulamentele (precum și, în limitele atribuțiilor lor, normele de drept superioare, cum ar fi legile, decretul, ordonanțele și ordinele).

Prin urmare, la aceste niveluri se regăsesc două dintre cele trei puteri: puterea legislativă, exercitată de parlamentele comunităților și ale regiunilor, consiliile provinciilor și ale comunelor, precum și puterea executivă, exercitată de guvernele comunelor și regiunilor, delegația permanentă a provinciilor și colegiul primarului și al consilierilor municipali la nivelul comunelor. Puterea judecătorească nu intră în această subdiviziune. Organizarea instanțelor judecătorești este exclusiv de competență federală.

6. Care este procesul de adoptare a normelor de drept?

A se vedea [întrebarea 5](#).

La nivel federal, **proiectele și propunerile legislative**, după o eventuală analiză efectuată de către Consiliul de Stat, sunt **votate** în Camera Reprezentanților și, dacă este cazul, în Senat. Ulterior, acestea sunt transmise **regelui**, care **le aprobă și le promulgă**, după ce au fost **contrasemnate de către miniștri**.

7. Care sunt modalitățile de intrare în vigoare a normelor de drept naționale?

Legislația federală intră în vigoare în momentul adoptării și promulgării acesteia de către rege. În principiu, aceasta intră în vigoare după zece zile de la publicarea în Monitorul Oficial al Belgiei, cu excepția cazului în care se prevede altfel (2).

Legislația entităților federate – decretul și ordonanțele – este adoptată și publicată de guvernul entității federate în cauză. Aceasta intră în vigoare după zece zile de la publicarea în Monitorul Oficial al Belgiei, cu excepția cazului în care se prevede altfel.

8. Care sunt mijloacele de soluționare a conflictelor care pot apărea între diferitele norme de drept în cadrul aceluiași stat membru?

În cazul în care anumite dispoziții legislative adoptate în deplină legalitate intră în conflict, se poate recurge la diferite mijloace de soluționare a conflictelor. Ierarhia normelor previne apariția majorității conflictelor, însă, în cazul în care survin totuși conflicte, este necesar să se recurgă la mijloacele respective. Articolul 142 din Constituție conferă Curții Constituționale competența unică de a revizui legislația, în vederea verificării compatibilității cu normele care guvernează atribuțiile statului, ale comunităților și ale regiunilor. Normele respective sunt cuprinse în Constituție și în legislația de reformare a instituțiilor din statul federal Belgia.

Curtea Constituțională este, de asemenea, competentă să decidă în cauzele în care se presupune că un act legislativ încalcă drepturile și libertățile fundamentale garantate de titlul II (articolele 8-32) din Constituție. Este vorba, în special, despre principiile egalității (articolul 10) și nediscriminării (articolul 11). De asemenea, Curtea Constituțională poate revizui legislația în ceea ce privește compatibilitatea cu articolul 170 (principiul legalității în domeniul dreptului fiscal), articolul 172 (egalitatea în domeniul dreptului fiscal) și articolul 191 (protecția resortisanților străini) din Constituție.

A se vedea, de asemenea, [Serviciul Public Federal de Justiție](#) și Legea specială din 6 ianuarie 1989 privind Curtea Constituțională în rubrica „Legislație consolidată”.

Consiliul de Stat (3), acționând în temeiul articolului 160 din Constituție, soluționează toate conflictele care apar între instrumentele de punere în aplicare (ordine și regulamente) și instrumentele legislative. Există, de asemenea, o comisie parlamentară de revizuire care este responsabilă cu soluționarea conflictelor de interese.

(1) Cf. [Serviciul Public Federal de Justiție](#) (<https://justitie.belgium.be>), rubrica „Legislație consolidată”, Constituția din 1994 și Legea specială privind reformele instituționale din 8 august 1980, precum și [portalul federal](#), în rubrica „Belgia”.

Comunitatea flamandă și Consiliul flamand (denumit, de asemenea, Parlamentul flamand)

Comunitatea franceză și Consiliul Comunității franceze

Comunitatea germanofonă și Consiliul Comunității germanofone

Regiunea flamandă, al cărei Parlament este același ca și pentru Comunitatea flamandă, și anume Consiliul flamand

Regiunea Valonia și Parlamentul regiunii Valonia

Regiunea capitalei Bruxelles și Consiliul regiunii capitalei Bruxelles (organizată, de asemenea, în Comisii flamande și franceze pentru afaceri comunitare)

Comunitățile au atribuții privind:

1. afacerile culturale;
2. educația, cu excepția [...];
3. cooperarea dintre comunități și cooperarea internațională, în special atribuții în ceea ce privește încheierea de tratate în domeniile enunțate la punctele 1 și 2.

Consiliile comunităților flamande și franceze adoptă fiecare decrete aplicabile în zona sa respectivă cu privire la domenii specifice, precum și cu privire la cooperarea între comunități și cooperarea internațională în domeniile respective și dețin atribuții în ceea ce privește încheierea tratatelor. Consiliul comunității germanofone deține atribuții similare.

Parlamentele regionale au atribuții, în special, în materie de amenajare a teritoriului, gestionare a monumentelor și a zonelor rurale, economie, agricultură etc.

(2) Cf. [Serviciul Public Federal de Justiție](#), rubrica „Legislație consolidată”, Legea din 31 mai 1961 privind utilizarea limbilor în legislație, elaborarea, publicarea și intrarea în vigoare a legilor și regulamentelor.

(3) Cf. [Serviciul Public Federal de Justiție](#), rubrica „Legislație consolidată”, Legile coordonate din 12 ianuarie 1973 privind Consiliul de Stat.

[« Ordinea juridică – Informații generale | Belgia – Informații generale](#)

Ultima actualizare: 06/08/2019

Versiunea în limba națională a acestei pagini este gestionată de statul membru respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Comisia Europeană declină orice responsabilitate privind informațiile sau datele conținute sau la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Având în vedere retragerea Regatului Unit din Uniunea Europeană, statele membre responsabile cu gestionarea paginilor cu informații naționale actualizează în prezent conținutul de pe acest site. Eventualele fragmente care nu reflectă încă retragerea Regatului Unit nu apar intenționat pe site și vor fi modificate în curând.